

مایاها

MAYAS

پژوهشی از: مریم کهزادی

امروزه سرخ پوستان امریکای مرکزی به شش گروه تقسیم می شوند :

۱. ایکش ها Icaiches
۲. اتیزاها Itzas
۳. لاکاندوها Lacandons
۴. مایاها Mayas
۵. مویانها Mopans
۶. سانتاکروزها Santa – Crus

تاریخچه و هنرهای زیبای این اقوام

بنابر آنچه از بقایای باستان شناسی بجا مانده است مایاها دارای تمدنی بس درخشان بوده اند. داستان زندگی مایاها به صورت معمایی است که آدمی را متعجب می کند . امروزه ما به خوبی از گاه شماری (ترتیب زمانی) مایاها با خبر هستیم که بر اساس uicesimal تنظیم شده بود . تاریخ (مبدأ) حرکت آنها در سال ۳۱۱۳ قبل از میلاد مسیح بوده است . مایاها دارای سالنامه ای بسیار قوی بوده اند ، آنها بنابر رسم و رسومشان تاریخ لوحهای منقوش قائم به نقوش برجسته و ساختمانهایی که بنا می کردند را حک و نگهداری می کرده اند بنابراین حتی می توانیم تاریخ تحولات هنری آنها را بدست آوریم . با این وجود تصویری (هیروگلیف) مایاها تا مدتها قبل به صورت یک چیستان باقی مانده بود و همین ما را برای پی بردن به اطلاعات ابتدایی آنها از جمله شکل حکومت جانشینی رؤسا ، جنگها و غیره به اشتباه می اندازد . ریشه این تمدن که به نظر می رسد در قرن چهارم پس از میلاد مسیح در ناحیه پتن Peton پدیدار شده همچنان مجهول مانده است . مسافت نماهای وقایع نگار می توانند دوره های متوالی آنها را محاسبه و مشخص کنند . امپراطوری قدیم (987-320) و امپراطوری جدید (1697-987) که همگی به دنبال سلسله ای که به نام «پیش از مایا» نامیده می شد، آمدند . شامل سده چهارم پیش و پس از میلاد مسیح می شد که این دوره (پیش از مایا) پس از وقفه ای کوتاه به دوره تمدن کلاسیک مرتبط شد . دوره « پیش از مایا » نیز به همان اندازه دوره « مایا » و چه بسا بیشتر از آن آغاز گر این فرضیه بود. آنها بناهای تاریخی بسیاری از چوب ساخته اند که همگی ناپدید شده اند. اولین بنا به تاریخ ۲۲۰ برپا شده است . امپراطوری قدیم مراکز اصلی اش (تی کال Tikal ، اوکساکتان Uaxactun) را در ناحیه Peton بنا کرد سپس شهرهای بسیاری از مایاها یکی پس از دیگری در نواحی پر جمعیت و زیر نظر امپراطوریش یعنی همه منطقه Yucatan و نیز قلمرو Peten ، Campeche ، Chiapas و منطقه وسیعی در Monduras گسترده شدند . در بین شهرهای مایاها می توان از Tayasal نام برد جایی که مایاها اربابان را تا سده هفدهم میلادی سکونت دادند ؛ Chichen , Copan , Palenque به صورت پرستشگاهها (معابد) بانفوذ در آمدند . بزرگترین ساختمانها در همین سده های هفتم و هشتم میلادی ساخته شدند . هر شهر در اطراف یک کانون مذهبی (آتشدان) ساخته می شد همراه پرستشگاههایی که روی قله های هرم بنا می شدند و وجود هر قصر باعث می شد که اکنون ، آنجا را بعنوان یک جایگاه حکومتی یا یک اداره نسبتاً خود مختار و مستقل تصور کنیم . حکومتی که گمان می رود اشرافی و پادشاهی بوده است . در این حکومتها کشیشان جایگاه اصلی را دارا بودند و زندگی مذهبی از اهمیت بسزایی برخوردار بوده است. آئین آنها رابطه تنگاتنگی با نگرش فلسفی مربوط به اختر شناسی و ریاضیات ، مربوط به سالنامه داشته است و سال به هجده ماه بیست روزه تقسیم شده است . محل سکونت مایاها کلبه هایی کوچک بوده است که به صورت گروهی یا پراکنده می ساختند .

اقتصاد آنها بر پایه فعالیت کشاورزیشان استوار بوده است ؛ آنها ذرت ، پنبه ، درخت کاکائو پرورش می دادند . آبیاری مزارع توسط آب دریاچه ها صورت می گرفت . همچنین گاهی کشت و زرعشان را روی بقایای جنگلهای سوخته انجام می داند . که بعدها این خاکهای حاصلخیز بر اثر تهاجمات حاصل از جنگلهایی که در زمان انحطاط ناگهانی امپراطوری روی داد فرسوده شد و خشکید .

با ورود اسپانیایی ها شهرها توسط آنها مملو از فضای سبز و گیاهان شد و جمعیت در نواحی مختلف پراکنده گشت . به این ترتیب امپراطوری پیشین تا نواحی جنوبی گسترده شد و امپراطوری جدید منحصر به نواحی یوکاتان شد . شی سنان ایتزا توسط مهاجران مکزیک می اشغال شد . تمدنهای مایا پان و اوکس کل در این دوره شکوفا شدند .

عصر احیای مایا توسط مؤسسه همپمانی « اتحاد مایا پان » به سال 987-1194 آغاز شد . اتحاد که بوجود آمد مایا پان مدتهای طولانی همچنان علیه دیگر شهرها و مناطق می جنگید تا برخی برتریها را برای خود محفوظ بدارد . ولی بالاخره در قرن پانزدهم برانداخته شد و تمامی این رویدادها پس از ورود اسپانیایی ها توسط سرخپوستان به طور واضح به رشته تحریر در آمد . از قرن پانزدهم به بعد مصیبت ، بلا و نا امید برسر امپراطوری نازل شد :

ایبدمی طاعون سال 1480 ، جنگهای پی در پی و در آخر ورود اسپانیایی ها در سال 1511 .

ادبیات :

به جز کتیبه های روی عمارتها و بناهای تاریخی فقط چند دست نوشته از همه ادبیات مایا به جا مانده است [Codex Persianus , Codex-Cortesianus , Codex Dresdensis] :

این شواهد زبان اصلی (نخستین ، اولیه) مایا تا امروز نتوانسته اند رازی را برای ما آشکار کنند مگر اخبار و شواهد جالبی که از علوم اختر شناسی به ما می دهند و به خوبی قابل فهم است .

به این بازمانده های اندک ادبیات که فتح اسپانیایی ها قسمت اعظم آن را از بین برده است می توان تألیفات را که تنی چند از ادیبان و دانشمندان سرخ پوست در قرون شانزدهم و هفدهم میلادی با حروف لاتین نوشته اند اضافه کرد ، چه این تألیفات یادداشتهایی باشد که سینه به سینه شفاهاً انتقال می یابد و چه رونویسی کردن از نسخه های هیروگلیفی قدیمی باشد .

همچنین امروزه موفق به بدست آوردن وقایع نامه های تاریخی - بیشتر مربوط به امپراطوری جدید - چند شعر کوتاه بویژه Popol- Vuh ، تألیفات اسطوره شناسی ، فرهنگهای عامیانه و اطلاعات دقیقی از اعتقادات و عقیده های مایاها شده ایم .

تنها پدر کشیش براسور Brasseur از اهالی بوربورگ Bourbourg بود که در قرن نوزدهم میلادی توجهش به اهمیت این مدارک و اسناد جلب شد .

همانطور که گفته شد مایا پن ها اوج شکوفایی سرخپوستان در اکثر هنر ها بوده اند بطوری که نمونه های منحصر بفرد آنرا می توانیم از آثار سفالی به جا مانده از آنها ذکر کنیم . سفالینه های بسیار زیبا و خوش رنگ و لعابی که با سمبل های اساطیری و یا به فرم حیوانات محیط جغرافیایشان خود نمایی میکند . یکی از این آثار کوزه سفالی قرمز رنگی می باشد که در موزه هنر ملل کاخ سعد اباد در معرض نمایش است.

این کوزه با ارتفاعی حدوداً ۷۰ سانتیمتر به همراه نقوشی که بر روی ظرف نقش بسته است نشانگر آن است که احتمالاً یک ظرف مقدس به شمار می رفته . دم و سر حیوان با دید بصری زیبا در حجم دهانه ظرف جای گرفته است و دیگر اعضا در حول حیوان بر روی سفال قرمز رنگ با تضادی همگون نقاشی شده است. نمونه بعدی که میتوان به آن رجوع کرد کوزه سفالی قرمز رنگی می باشد که با سه پایه بر روی زمین مجهز شده است . ارتفاع آن کمتر از ۵۰ سانتیمتر می باشد و بر روی آن نقوشی را که هر کدام نشانگر معنایی می باشد نقاشی شده است . شاید نقوش کشیده شده نشانگر مزارع و یا آب و دریاچه باشد . ظرف یک بار مرمت شده است . ۲.

۱. کوزه سفالی پایه دار.عکس کهزادی ۲.کوزه سفالی .تمدن مایا .عکس کهزادی

فهرست منابع و مآخذ :

**Grand Larousse . encyclopedique . librairie Larousse / 7.rue du mont Parnasse /
boulevard Raspail. 114. Paris. et**

بزهش میدانی . سایت کاخ سفید .موزه هنر ملل